

Sprokkels

Reeën in reservaat Bovenlopen van de Zwalm te Opbrakel

De Ree (*Capreolus capreolus*) is in de regio Vlaamse Ardennen plus de laatste honderd jaar al een zeldzame verschijning geweest. Holsbeek et al. (1986) beschouwen de Ree nog als zeer uitzonderlijk in West- en Oost-Vlaanderen en vermelden dat populaties in beide provincies ontbreken. In de meest recente Zoogdierenatlas van Vlaanderen (Casaer et al. 2003) zijn er al meerder hokken voor beide provincies ingekleurd. Vooral in de streek rond Poperinge maar ook in de zandstreek in het noorden van beide provincies komen er populaties van Ree voor. Voor het zuiden van Oost-Vlaanderen vermelden Casaer et al. (2003) dat er recent meer en meer waarnemingen zijn in de bosgebieden ten oosten van Geraardsbergen, maar ze gaan er nog niet van uit of zich hier volwaardige reewildpopulaties hebben weten te ontwikkelen. De laatste jaren doet de Ree het ten oosten van de Dender heel goed

Ree (Foto Gerard Mornie).

en kan er op verschillende locaties vrij gemakkelijk worden waargenomen zoals bij het Bos Ter Rijst te Pepingen (eigen observaties).

Voor de regio Vlaamse Ardennen zijn er tot heel recent bijna geen waarnemingen bekend van Ree. Hierbij laten we even de uitgezette dieren van een tiental jaar terug in het Bos t' Ename even buiten beschouwing (Cornelis 1996). Eind jaren negentig doken de eerste Reetjes op in het boscomplex rond Flobecq en Brakel (eigen waarnemingen en med. Jan Van Uytvanck). In het begin pas enkel in de winter, maar de laatste jaren ook in de zomer. Recent werd ook een veegboompje van een reebok aangetroffen.

In mei/juni 2008 nam Yves talrijke verse sporen in dagverse modder en uitwerpselen waar van Ree op reservaatpercelen in het stroomafwaarts gelegen deel van de vallei van de Sassegembek te Opbrakel. Meer stroomopwaarts werd er op een grote bosweide midden overdag ook een blaffend dier gehoord dat nadien wegvluchtte. Kort daarop ontdekte Geert vraatschade aan jonge boompjes. Half augustus waren we samen in het gebied en zagen we weer enkele uitwerpselen van Ree. Enkele dagen later werd door Geert midden op

de dag een volwassen individu samen met haar jong waargenomen in een klein populierenbosje midden in het reservaat. Gezien de talrijke recente waarnemingen en de observatie van een moeder en kalf kunnen we er van uitgaan dat er zich in de grensregio van Brakel en Flobecq minstens verschillende dieren moeten aanwezig zijn en dat ze zich hier ook kunnen voortplanten. Een bevestiging hiervan kwam er eind september toen verschillende reeën werden waargenomen langs de baan Brakel-

Ronse ter hoogte van het gehucht D'Hoppe te Flobecq (waarneming Herman Haustraete). Op 24 september werden er eerst zeven dieren, inclusief enkele jonge exemplaren, een dag later zag hij er twee reetjes en twee dagen later, op 26 september werden er terug zeven exemplaren waargenomen.

Vanwaar nu die recente toename van de Ree in de Vlaamse Ardennen? Aan de basis zal zeker een toename van de populatieaantallen in Vlaanderen en aangrenzend Wallonië

een rol spelen. Hoe meer dieren er zich daar bevinden, hoe groter de populatiedruk wordt om nieuwe gebieden te gaan opzoeken en te koloniseren. Verder is naar onze mening de jachtdruk en het stropen duidelijk lager dan een paar jaar geleden. Zo zijn ons geen gevallen meer bekend van nachtelijke strooppartijen (med. J. Van Uytvanck en eigen waarnemingen). Hiermee willen we niet gezegd hebben dat dit niet meer bestaat, maar dat het alleszins veel minder is dan enkele jaren geleden. Bovendien wordt er sinds twee jaar niet meer gejaagd in het Hayesbos, één van de grotere bossen in de regio. En ten slotte zorgt verandering in beheer van onze monotone beukenbossen (onder meer in de reservaten Bovenlopen van de Zwalm, Everbeekse bossen) voor meer structuur in het bos waardoor dit meer beschutting biedt voor de Ree. Aansluitend op de percelen van het reservaat Bovenlopen van de Zwalm liggen er sinds twee jaar een kleine 10 ha grasland gedwongen verlaten bij en dit in het kader van de 'aanleg van een overloopgebied en het herleggen van de loop van de Sassegembeek'. Deze deels verruigde graslanden zorgen voor extra beschutting voor een soort als de Ree en voor weinig verstoring.

Ree (Foto Gerard Mornie).

Deze sterke toename van het aantal recente waarneming wijst er op dat er zich in het grensgebied tussen Brakel en Flobecq minstens een kleine populatie van de Ree is te vinden. Het is bovendien leuk om vast te stellen dat de soort hier op eigen kracht heeft weten te komen. We verwachten dat door een toename van meer structuur in de bossen van de Vlaamse Ardennen, de Ree de komende tijd ook op meer plaatsen zal opduiken zodat de soort hier binnen enkele jaren hopelijk een algemene verschijning zal zijn.

Geert De Knijf & Yves Adams

geert.deknijf@inbo.be & yves.adams@inbo.be

[Referenties: Casaer J., Neukermans A. & Baert P. 2003. Ree. In: Verkem S., De Maeseneer J., Vandendriessche B., Verbeylen G. & Yskout S. Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie en JNM-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen en Gent, België: 383-388. Cornelis J., 1996. Mogelijke impact van reewild op de bodemvegetatie en de bosverjonging in het Bos t' Ename, afstudeerscriptie K.U.Leuven. Holsbeek L., Lefevre A., Van Gompel J. & Vantorre

R. 1986. Zoogdieren Inventarisatie van Vlaanderen (1976-85). Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, Gent.]

Bijzondere boktor in het Burreken

6 juli 2008, het was voor deze zomer best een mooie dag, ideaal voor een wandeling in het Burreken. In de verruigde weilanden is het een drukte door de talrijke insecten op de vele bloeiende planten. Bloeiende distels zijn een belangrijke bron van nectar en stuifmeel voor bloembezoekende kevers zoals verschillende soorten smalbokken (Lepturinae).

Tussen de aanwezige bekende boktorren, zoals de Rode smalbok (*Leptura rubra*) en de Zwartstreepsmalbok (*Strangalia melanura*), valt mij een mooie rood-zwarte boktor op. Ik herken deze soort van op vakantie in Zuid-Europa, maar ik kan me niet herinneren dat ik dit beestje hier ooit gezien heb. Het was er blijkbaar ook maar eentje en ik liet het mooi op zijn distelbloem zitten, hopende dat het zich hier zou voortplanten. Even mijn geheugen oprispen met de gids van du Chatenet (1986) erbij en zo wist ik het weer, het was de 'Hartdragende smalbok' (*Brachyleptura cordigera*) (1). Volgens deze veldgids is het een algemene soort in de zuidelijke helft van Frankrijk en verder langs de Middellandse Zee. Logisch dat ik die beestjes daar al gezien heb, maar noordelijker wordt deze smalbok maar weinig waargenomen. Volgens deze gids, bezoekt deze boktor van juni tot augustus bij voorkeur de bloemen van distels en wilde peen wat overeenkomt met mijn observatie in het Burreken! De larven leven in rottend hout, voornamelijk van eik en Tamme kastanje (du Chatenet 1986), bomen die ook aanwezig zijn in het Burreken.

Had ik tot nu toe deze beestjes altijd over het hoofd gezien, of was dit een speciale waarneming? Rondvraag en opzoeking via het internet, leverde op dat blijkbaar niemand in de kennissenkring deze soort hier ooit gezien had, maar dat er wel waarnemingen bekend waren uit het zuiden van

ons land. Voldoende reden voor mij om opnieuw in het Burreken te gaan zoeken en om die boktor dan toch maar eens te vangen. Twee dagen alle distels en schermbloemigen afzoeken, leverde niets op! Muylaert (1984) vermeldt voor de Hartdragende smalbok twee vondsten uit de Ardennen, een keer vóór en een keer na 1950. Daarnaast vermeldt de auteur nog twee onbevestigde waarnemingen (= geen exemplaar verzameld) uit het Zoniënwoud. Volgens Bense (1995), komt de soort in Europa niet noordelijker voor dan de lijn Bretagne-Elzas. Baumann (1997) en Niehuis (2001) vermelden ook nog enkele twijfelachtige waarnemingen uit aangrenzende Duitse deelstaten. Het enige exemplaar uit het Duitse Rijnland werd niet verzameld, waardoor Baumann (1997) meent te moeten wijzen op de mogelijke verwisseling met wijfjes van de 'Tweebandige smalbok' (*Stenurella bifasciata*) (2). Was het mogelijk dat ik ook deze vergissing had gemaakt? Zonder verzameld exemplaar is controle van de determinatie niet mogelijk. Volgens de literatuur bleek de Tweebandige smalbok al niet veel algemener te zijn dan de Hartdragende smalbok. Volgens Muylaert (1984) zijn er tamelijk wat waarnemingen van *Stenurella bifasciata* bekend zowel van vóór als van na 1950 uit Wallonië ten zuiden van de lijn Samber-Maas. Verder vermeldt de auteur nog enkele oude waarnemingen (van vóór 1950) uit Limburg en uit de Brusselse regio. In Oost- of West-Vlaanderen werd de Tweebandige smalbok echter nog nooit gezien.

Nu kan het inderdaad niet uitgesloten worden dat ik een ontmoeting had met een Tweebandige smalbok die wat meer rood had dan gewoonlijk, zodat er van het zwarte kruis op zijn rug, nog slechts een min of meer hartvormige vlek overbleef. Een blik op de buikzijde van het achterlijf had uitsluitel kunnen geven, de centrale segmenten zijn immers rood bij *Stenurella bifasciata*. Ook op een foto zouden deze kenmerken allicht niet te achterhalen geweest zijn. De Tweebandige smalbok is eveneens een algemene soort in Frankrijk en verder in Centraal Europa, maar ontbreekt in Noordwest Europa en daar hoort Vlaanderen bij. Het is een soort van bloemrijke weiden en bossen, zoals in 't Burreken